

Zadeva C-582/23 [Wiszkier]ⁱ

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

20. september 2023

Predložitveno sodišče:

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

2. avgust 2023

Tožeča stranka:

R. S.

Ob udeležbi:

C. spółka akcyjna we W.

Syndyk masy upadłości M. S. i R. S.

Syndyk masy upadłości G. spółki akcyjnej w upadłości w W.

J. J.

M. G.

Predmet postopka v glavni stvari

Priprava načrta za poplačilo upnikov v okviru postopka osebnega stečaja.

Predmet in pravna podlaga vprašanj za predhodno odločanje

Možnost sklicevanja na nepoštene pogoje v potrošniških pogodbah v okviru postopka zaradi insolventnosti; Direktiva 93/13; člen 267 PDEU

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno in ne ustreza pravemu imenu nobene od strank v postopku.

Vprašanji za predhodno odločanje

1. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je stečajno sodišče v postopku zaradi insolventnosti vezano na seznam terjatev, ki ga je v postopku zaradi insolventnosti potrdil sodnik-komisar, kar stečajnemu sodišču v postopku zaradi insolventnosti, ki izda odločbo, s katero se postopek zaključi, onemogoča, da bi presojalo nepoštenost pogodbenih pogojev?

2. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v postopku zaradi insolventnosti ne omogoča odreditve začasnih ukrepov, kar lahko potrošnike odvrta od varstva, ki jim ga zagotavlja Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah: člen 6(1), člen 7(1)

Navedeni nacionalni predpisi

1. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (zakon z dne 28. februarja 2003 – zakon o postopkih zaradi insolventnosti) (Dz. U. 2019, pozicija 498, s spremembami)

2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – kodeks postępowania cywilnego (zakon z dne 17. novembra 1964 – zakonik o civilnem postopku) (Dz. U. 2021, pozicija 1805, s spremembami): člena 730, 730¹ (postopek zavarovanja)

3. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – kodeks pracy (zakon z dne 26. junija 1974 – zakonik o delovnih razmerjih) (Dz. U. 2022, pozicija 1510, s spremembami):

Člen 87(3). Odtegljaji se opravijo ob upoštevanju teh omejitev:

1. v primeru izvršbe preživnin – do višine treh petin prejemka;
2. v primeru izvršbe drugih terjatev ali odtegljajev denarnih predujmov – do višine polovice prejemka.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

S sklepom z dne 15. oktobra 2019 je Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi (okrajno sodišče za Łódź-Śródmieście v Łódzu, Poljska) razglasilo osebni stečaj R. S., kot fizične osebe, ki ne opravlja gospodarske dejavnosti.

V stečajno maso je bila med drugim vključena solastnina nepremičnine v višini ½. Solastninski delež je bil prodan za 350.000 PLN (poljskih zlotov). Na nepremičnini je bila v korist delniške družbe G. vzpostavljena hipoteka zaradi zavarovanja poplačila kredita, skupaj z obrestmi in drugimi stroški in obveznostmi, v višini 832.696,77 PLN. Družba upnica G. je v tem stečajnem postopku na podlagi načrtov poplačil prejela 360.671,91 PLN.

V stečajnem postopku zoper R. S. je bil sestavljen seznam terjatev, ki je bil odobren s sklepom sodnika-komisarja z dne 26. aprila 2021. Seznam je vključeval prijavljene terjatve v skupni vrednosti 1.247.127,93 PLN, pri čemer je družba upnica G. prijavila terjatev v višini 975.362 PLN. Stečajni dolžnik je priznal vse terjatve. Stečajni dolžnik in upnik seznamu terjatev nista ugovarjala.

Obveznost do družbe G. je nastala v zvezi z nakupom nepremičnine. Dne 30. marca 2007 je stečajni dolžnik R. S., skupaj z ženo M. S. ter L. K. in A. K., z upnikom sklenil pogodbo o hipotekarnem kreditu, indeksiranem v CHF (švicarski frank), v višini 489.821,63 PLN za obdobje 360 mesecev. Po indeksaciji kredita so se kreditorejmalci zavezali, da bodo upniku vrnil 211.952,23 CHF.

Po mnenju sodišča zadevna pogodba vsebuje nepoštene pogodbene pogoje, zaradi katerih bi bila lahko neveljavna. To bi pomenilo, da obveznost do upnika ne presega zneska 489.821,63 PLN, ker pa stečajni postopek teče tudi zoper L. K. in A. K. in ker je upnik v drugem stečajnem postopku pridobil znesek iz prodaje ½ solastninskega deleža na nepremičnini, bi dolg znašal 0 PLN, zaradi česar je potrebno dodatno ugotavljanje dejstev.

Sodišče, pred katerim se vodi postopek, bi moralo na podlagi v stečajnem postopku določenega seznama terjatev za R. S. določiti načrt poplačila upnikov, upoštevajoč možnosti stečajnega dolžnika za ustvarjanje prihodkov in zneska neplačanih obveznosti. R. S. predlaga odpis obveznosti brez določitve načrta poplačila, podredno pa, naj se načrt poplačila določi za obdobje šestih mesecev v višini 500 PLN. Upnik G. predlaga, naj se načrt poplačila določi na 2000 PLN na mesec za obdobje 36 mesecev. Drugi upniki niso zavzeli nobenega stališča. Stečajni upravitelj predlaga, naj se načrt poplačila določi v višini 2500 PLN na mesec za obdobje 36 mesecev.

Stečajni dolžnik R. S. je še vedno zaposlen. Del svoje plače v višini približno 3500 PLN prejme na svoj bančni račun, drugi del plače v višini približno 3500 PLN pa gre v stečajno maso za poplačilo stečajnih upnikov, med drugim družbe G.

20. julija 2023 je bilo ugotovljeno, da je družba G. insolventna, postopek pa se nadaljuje po upravitelju stečajne mase.

Kratka obrazložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 1 S stečajnim postopkom, ki se vodi zoper potrošnike, se želi v bistvu doseči dva cilja – poplačilo upnikov stečajnega dolžnika in odpis dolgov stečajnemu dolžniku. Postopek vodi sodnik-komisar, sodni organ, ki opravlja vsa dejanja, razen tistih, za katere je pristojno stečajno sodišče. V stečajnem postopku, ki se vodi zoper potrošnika, se unovči premoženje stečajnega dolžnika, sestavi se seznam terjatev, sredstva se razdelijo med upnike, postopek pa se zaključi z določitvijo načrta poplačila upnikov za obdobje do 36 mesecev.
- 2 Na seznamu terjatev so navedeni upniki, ki sodelujejo v postopku, in zneski njihovih terjatev. Seznam praviloma ni predmet vsebinskega nadzora sodnika-komisarja. Terjatve na ta seznam umešča stečajni upravitelj, stečajni dolžnik pa ima pravico, da poda izjavo o priznanju ali nepriznanju terjatve. Ko je seznam pripravljen, sodnik-komisar v zvezi s tem poda obvestilo, stečajni upravitelj in upniki pa ga imajo pravico izpodbijati z ugovorom. Ugovor je mogoče vložiti le v dveh tednih od datuma obvestila. Po tem datumu udeleženci v postopku izgubijo možnost, da bi seznam izpodbijali. Če ni bilo vloženih ugovorov sodnik-komisar potrdi seznam, ki je med postopkom zavezujoč, dokler se po ustreznem postopku ne spremeni.
- 3 Nesporno je, da niti stečajni upravitelj niti sodnik-komisar pogodbe, sklenjene z družbo upnico G., nista preverila z vidika obstoja nepoštenih pogodbenih pogojev. Sodnik-komisar seznama tudi ni spreminjal po uradni dolžnosti.
- 4 Stečajni dolžnik je podal izjavo o priznanju terjatve v celoti, kar lahko kaže na to, da ni zahteval varstva, povezanega z uporabo nepoštenih pogodbenih pogojev s strani trgovca. Vendar je pooblaščenec stečajnega dolžnika v dopisu, ki je bil sodišču poslan po koncu obravnave, navedel možnost, da je pogodba z družbo G. zaradi uporabe nepoštenih pogodbenih pogojev neveljavna in da bi bilo treba s tem povezana poplačila zmanjšati.
- 5 Iz spisa stečajnega postopka ni razvidno, da bi bil stečajni dolžnik obveščen o tem, da bi lahko bili pogoji pogodbe z družbo G. nepošteni, in da bi zavestno izjavil, da ne bo uporabil varstva, ki mu je zagotovljeno z Direktivo 93/13. Do 3. novembra 2022 v postopku tudi ni bil zastopan po pravniku.
- 6 Nacionalno pravo, ki se uporablja, stečajnemu sodišču pri določanju načrta poplačila upnikov ne dovoljuje, da bi samo opravilo nadzor pogodbenih določil z vidika nepoštenosti pogodbenih pogojev. Če stečajno sodišče meni, da so pogodbeni pogoji nepošteni, lahko prekine odločanje in zadevo predloži sodniku-komisarju, da po uradni dolžnosti preuči, ali obstaja potreba po spremembi seznama terjatev. Posledica tega je neupravičena zamuda pri obravnavi zadeve, saj sodišče na obravnavi, razpisani za določitev načrta poplačila, običajno že ima na

voljo vse informacije, ki jih potrebuje za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev. Poleg tega so bila vsa dejanja, povezana z unovčenjem premoženja, razdelitvijo sredstev in seznamom terjatev, že opravljena. Sprememba seznama je formaliziran postopek, saj je treba po uradni dolžnosti pripraviti obrazložitev, opraviti vročitev udeležencem postopka in opraviti obveščanje. Sodnik-komisar prav tako ni vezan na stališče stečajnega sodišča in lahko ugotovi, da ne obstajajo predpostavke za spremembo seznama po uradni dolžnosti.

- 7 Ob upoštevanju nepoštenosti pogodbenih pogojev bi lahko stečajno sodišče, ki odloča o načrtu poplačila, za stečajnega dolžnika določilo nižji načrt poplačila ali ga sploh ne bi določilo, če bi se izkazalo, da zbrana sredstva zadostujejo za izpolnitev vseh obveznosti. Ta okoliščina bo zahtevala dodatno ugotavljanje dejanskega stanja – to pa je odvisno od tega, ali ima predložitveno sodišče pravno možnost, da stečajnemu dolžniku zagotovi pravno varstvo.
- 8 Med stečajnim postopkom stečajni dolžnik ni imel možnosti, da bi samostojno vložil tožbo za zaščito svojih pravic na podlagi Direktive 93/13, saj je z njegovim premoženjem upravljal in še vedno upravlja stečajni upravitelj.
- 9 Stečajni dolžnik je imel možnost izpodbijati seznam terjatev. Vendar je vložitev ugovora povezana s takso, ki jo mora stečajni dolžnik plačati iz lastnih sredstev (50 % njegovega plačila odtegne stečajni upravitelj in se vplača v stečajno maso). Ugovor je tudi formaliziran dopis, pri katerem se zahteva, da se v njem navedejo vse trditve in dokazi. Možno je tudi, da se na dan, ko je bil v postopku določen seznam, stečajni dolžnik ni zavedal, da so pogoji iz pogodbe z družbo G. nepošteni.
- 10 Kot je Sodišče poudarilo v sodbi z dne 5. marca 1996 v združenih zadevah Brasserie du Pêcheur in Factortame (C-46/93 in C-48/93), mora pravo Unije, ki posamezniku podeljuje pravice, zagotoviti tudi sredstva, ki omogočajo njihovo učinkovito uveljavljanje. Pravo Unije načeloma ne ureja postopkovnih pravil za uveljavljanje zahtevkov, ki temeljijo na pravu Unije, in to vprašanje prepušča državam članicam (načelo procesne avtonomije), ob tem pa so meje te svobode začrtane z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti.
- 11 Sodišče je pri obravnavi zadeve, ki se nanaša na določitev načrta poplačila, ugotovilo, da bi lahko nacionalna ureditev, ki se uporablja, pretirano otežila ali celo onemogočila uveljavljanje varstva pravic, ki jih ima stečajni dolžnik – potrošnik podlagi Direktive 93/13. Ob tem pa insolvenčno pravo sodišču, pred katerim se obravnava zadeva, ki se nanaša na določitev načrta poplačila, ne dopušča, da bi pogodbo preverilo z vidika obstoja nepoštenih pogodbenih pogojev.
- 12 Sodišče je že večkrat poudarilo, da je nadzor nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti obveznost nacionalnih sodnih organov, prevelika delovna obremenitev ali druge praktične težave pa ne upravičujejo nespoštovanja te

obveznosti (na primer sklep z dne 26. novembra 2020, C-807/19, DSK Bank EAD).

- 13 Vendar je v postopkih zaradi insolventnosti težko določiti, kdo od organov postopka je odgovoren za izvedbo takšnega nadzora, zato se v praksi takšen nadzor ne izvaja. Sodnik-komisar prijave terjatev preuči le formalno in jih posreduje stečajnemu upravitelju, ki jih vsebinsko preuči in sestavi seznam terjatev. Sodnik-komisar nima pravne možnosti spremeniti seznama pred njegovo potrditvijo, razen če upravičena stranka vloži ugovor. V tej zadevi ni bilo ugovorov, zato je sodnik-komisar potrdil seznam terjatev.
- 14 Med postopkom pred sodnikom-komisarjem se stečajni dolжник ni skliceval na nepoštenost pogojev iz pogodbe z družbo upnico G. Sodnik-komisar zato v skladu z nacionalnim pravom ni bil dolžan preveriti terjatve, ki je bila uvrščena na seznam. Tak ugovor je pooblaščenec stečajnega dolžnika navedel šele pred predložitvenim sodiščem, ki mora sprejeti odločitev v zvezi z določitvijo načrta poplačila upnikov ali odpisati obveznosti stečajnega dolžnika, z odločbo tega sodišča pa se postopek zaradi insolventnosti zaključi.
- 15 Opozoriti je treba tudi, da, kot je razvidno iz navedb stečajnega dolžnika, temu od prejemkov po odtegljaju v korist stečajne mase ostane 3500 PLN, kar ne zadostuje za zadovoljitev njegovih potreb in potreb njegove družine. Pravila, ki se uporabljajo za zadevni postopek zaradi insolventnosti, ne dovoljujejo nobenega posega sodišča ali sodnika-komisarja v višino tega odtegljaja.
- 16 Seveda se sredstva, zbrana med postopkom zaradi insolventnosti, uporabljajo za poplačilo vseh upnikov in ne le družbe G., vendar se lahko glede na višino prilivov v stečajno maso in višino drugih obveznosti v bližnji prihodnosti izkaže, da sredstva iz stečajne mase zadostujejo za poplačilo teh upnikov (če se ne upošteva sporne terjatve). V skladu z nacionalnim pravom prihodki stečajnega dolžnika še naprej vstopajo v stečajno maso, morebitni presežek pa mu bo izplačan šele po koncu postopka zaradi insolventnosti.
- 17 Sodišče je v sodbi z dne 15. junija 2023 v zadevi C-287/22, Getin Noble Bank, že razsodilo, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da: „nasprotujeta nacionalni sodni praksi, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče zavrne predlog potrošnika za sprejetje začasnih ukrepov, s katerim se predlaga, naj se do sprejetja končne odločitve o ugotovitvi neveljavnosti potrošniške kreditne pogodbe, ker ta kreditna pogodba vsebuje nepošteno pogoje, odloži plačilo mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi navedene kreditne pogodbe, kadar je sprejetje teh začasnih ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka te odločitve“.
- 18 Postopek v primeru insolventnosti pa ne določa možnosti, da bi sodišče na predlog ali po uradni dolžnosti sprejeločasne ukrepe.
- 19 Stečajni dolжник lahko sicer predlaga, da se del njegovih prejemkov izvzame iz stečajne mase, vendar bi bilo treba za to sklicati odbor upnikov in sprejeti sklep z

večino 2/3 glasov upnikov, tako da stečajni dolžnik brez soglasja družbe G. ne bi mogel doseči varstva, zaradi česar je to pravno sredstvo popolnoma neučinkovito.

- 20 Sodišče je v sodbi z dne 19. junija 1990, C-213/89, Factortame I, poudarilo, da pravo Unije zahteva, da obstaja možnost sprejetja učinkovitih začasnih ukrepov za varstvo pravic, ki izhajajo iz prava Unije.
- 21 Res je, da bi sprejetje začasnih ukrepov v postopku zaradi insolventnosti zahtevalo sodno tehtanje interesov ne le stečajnega dolžnika, ampak tudi drugih upnikov, ki sodelujejo v postopku. Narava postopka zaradi insolventnosti kot univerzalne izvršbe na dolžnikovo premoženje po mnenju sodišča načeloma nasprotuje sprejetju začasnih ukrepov za zmanjšanje plačil stečajnega dolžnika.
- 22 Vendar lahko taka ureditev, ki izključuje izdajo začasnih ukrepov, stečajnega dolžnika odvrne od tega, da bi zahteval varstvo na podlagi Direktive 93/13, ali vodi do tega, da izjavi, da ga ne zahteva, kar preprečuje uresničitev cilja direktive, ki je zagotoviti, da potrošniške pogodbe ne vsebujejo nepoštenih pogojev.

DELOVNI DOKUMENT